

บทที่:

1

หลักการและแนวคิด การส่งเสริมเด็กพัฒนาการล่าช้า
เด็กพิเศษอย่างเป็นองค์รวม

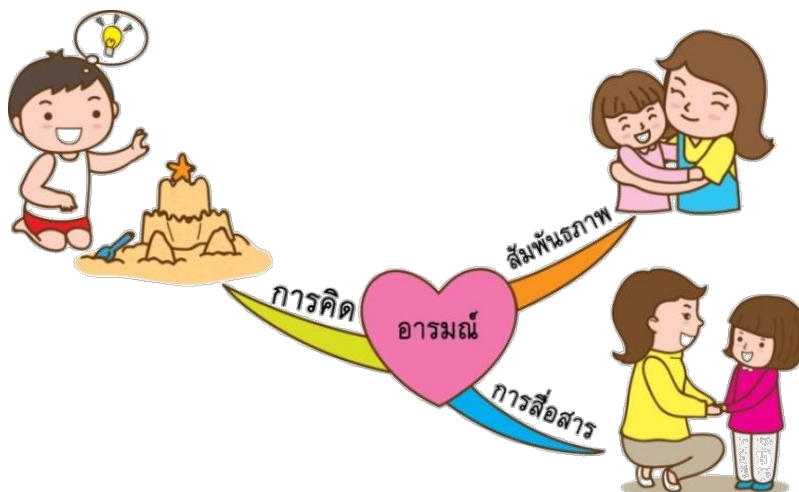
หลักการและแนวคิด

การส่งเสริมเด็กพัฒนาการล่าช้า เด็กพิเศษอย่างเป็นองค์รวม

ทบทวนหลักการและสิ่งสำคัญ*

- หลักการสำคัญ
- ปรับเปลี่ยนมุมมอง
- พัฒนาการองค์รวม 6 ชั้นในเด็กปกติมีอะไรบ้าง
- การส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามลำดับขั้นพัฒนาการ

*อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ 1 ถึง 3 คู่มือการส่งเสริมเด็กพัฒนาการล่าช้า
เด็กพิเศษอย่างเป็นองค์รวม (ฉบับความสุข)

หลักการสำคัญ

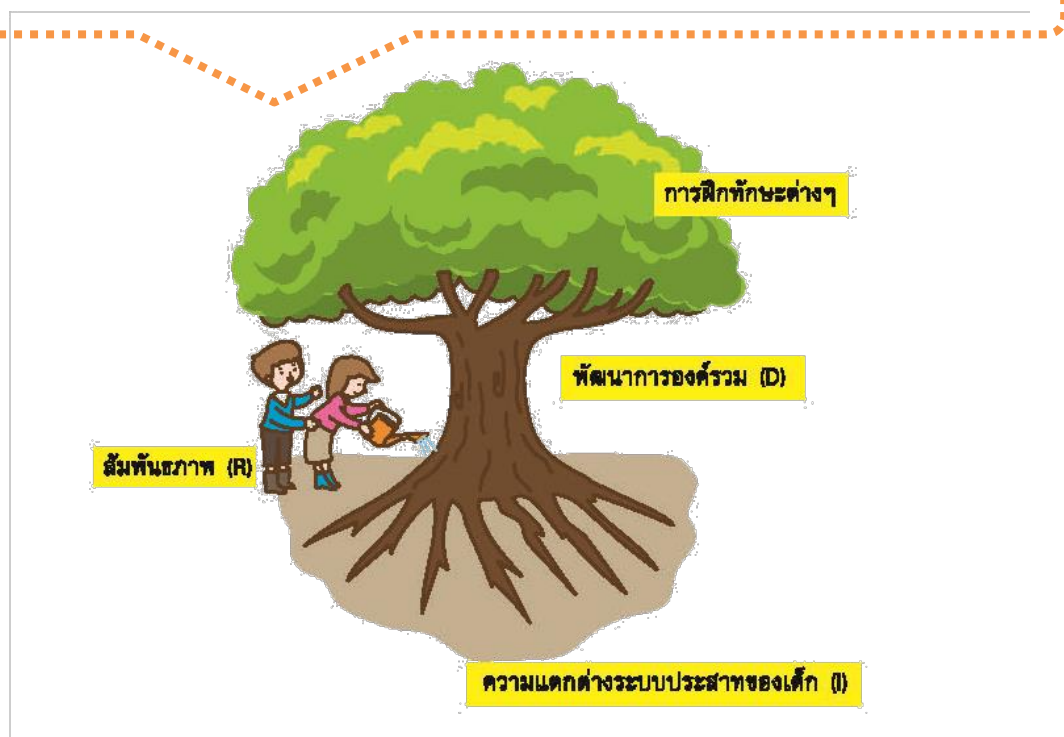
หลักการสำคัญของแนวทางนี้เป็นไปตามอักษรย่อ DIR (Developmental-Individual Relationship based Model) คือ

Developmental (D) คือ พัฒนาการองค์รวม

Individual Difference (I) คือ ความแตกต่างระบบประสาทของเด็ก

Relationship-based (R) คือ สัมพันธภาพ

DIR/ฟลอไรท์ เปรียบเทียบการเติบโตของเด็กเหมือนการปลูกต้นไม้

- รากต้นไม้ เปรียบเสมือน ระบบประสาทของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกัน
- ลำต้น เปรียบเสมือน พัฒนาการหลักที่เด็กทุกคนจำเป็นต้องทำได้ เพื่อให้มีชีวิตรอด สามารถพึ่งตนเองได้ (พัฒนาการองค์รวม)
- กิ่ง ใบ เปรียบเสมือน ทักษะต่างๆ
- คนดูแลต้นไม้ เปรียบเสมือน พ่อแม่ที่ดูแลเอาใจใส่ ให้อาหาร ให้ความรัก ความอบอุ่น

เปลี่ยนมุมมอง ทักษะคติ ในการมองเด็กพิเศษ การมองเด็กอย่างเป็นองค์รวม

อดีต
มองเห็นโรค
(โรคอะไร ปัญหาพฤติกรรมอะไร
บกพร่องตรงไหน)

ปรับมุมมองใหม่
มองตัวตนของเด็ก
(“เด็กรู้สึกอย่างไร”
“เด็กต้องการอะไร”
“พัฒนาการอยู่ขั้นไหน”)

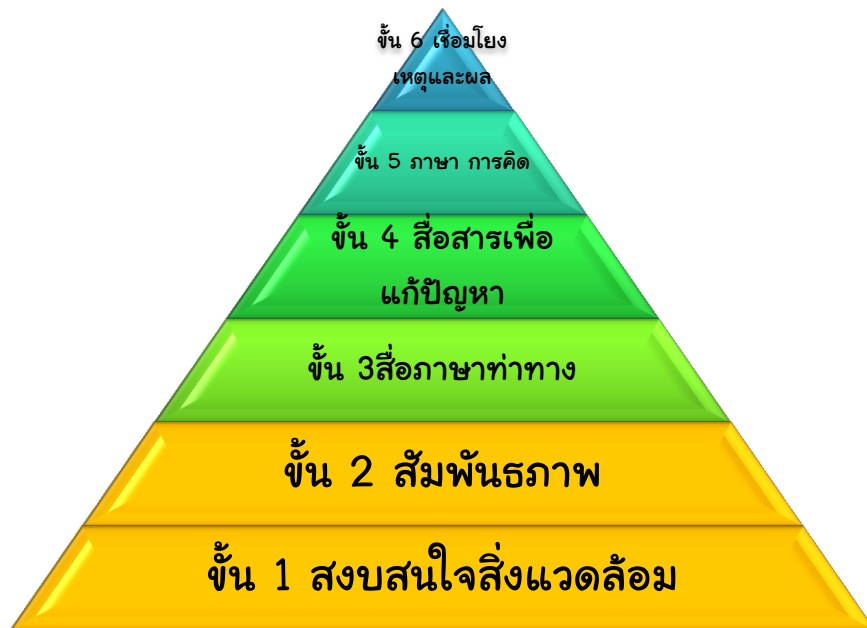
แล้วเราจะช่วยเหลืออย่างไร?

มองเฉพาะตัวเด็ก
พยายามฝึกเด็ก

มองสัมพันธ์ภาพ
ระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดู
เป็นอย่างไร

พัฒนาการองค์รวม 6 ชั้นในเด็กปกติมีอะไรบ้าง

พัฒนาการขั้น 1 - สงบ & สนใจจดจ่อ (อายุพัฒนาการ แรกเกิด- 3 เดือน)
ทารกค่อยๆปรับตัวให้เข้ากับโลกนอกครรภ์ของมารดา และค่อยๆสนใจสิ่งเร้า
ภายนอก เช่น เสียง ภาพ สัมผัส โดยสามารถจดจ่ออย่างสงบได้นานพอสมควร

พัฒนาการขั้น 2 - สัมพันธภาพ ความผูกพัน (อายุพัฒนาการ 2-5 เดือน)
ทารกเริ่มเรียนรู้ โลกภายนอก เริ่มสัมผัสได้ถึงความรัก ความผูกพัน ของพ่อแม่
แสดงความรู้สึกดีใจเมื่อเห็นคนคุ้นเคย (ยิ้ม ส่งเสียงอ้อแอ้ ยกแขนขา)

พัฒนาการขั้น 3 - สื่อสารด้วยภาษาท่าทาง (อายุพัฒนาการ 4-9 เดือน)
ทารกเริ่มตอบสนองต่อภาษาท่าทางของผู้ใกล้ชิด เช่น ยิ้มตอบ โผเข้าหา อ้อแอ้ตอบ
ต่อมาเรียนรู้ที่จะสื่อสารกับคน เช่น ส่งเสียงอ้อแอ้เรียกแม่ กางแขนขอให้อุ้ม รู้จัก
เล่นสนุกกับคน

พัฒนาการขั้น 4 - สื่อสารได้ต่อเนื่องเพื่อแก้ปัญหา (อายุพัฒนาการ 9-18 เดือน)
เด็กสื่อสารด้วยภาษาท่าทางที่ซับซ้อนมากขึ้น เพื่อบอกความต้องการและแก้ปัญหา
(เช่น เดินไปงมมือพ่อ พาไปที่ตุ๊กตา ทูบประตู่ ชี้ไปที่นม) เริ่มเรียนรู้ที่จะเข้าใจภาษา
ท่าทางของคนอื่น เช่น แม่ทำท่าโกรธ เริ่มเลียนแบบผู้ใหญ่

พัฒนาการขั้น 5 - ภาษา การคิด หรือสื่อสารด้วยสัญลักษณ์ (อายุพัฒนาการ 18-30 เดือน)

เด็กเริ่มสื่อสารด้วยการพูด เริ่มเข้าใจมุมมองของคนอื่น สามารถเล่นสมมติได้ แสดงความคิดผ่านการเล่น และภาษาท่าทางได้มากขึ้น มีการแสดงทางความคิดออกมา เป็นการกระทำมากขึ้น

พัฒนาการขั้น 6 - เชื่อมโยงเหตุและผล (อายุพัฒนาการ 30-48 เดือน)

เด็กจะสามารถพูดเชื่อมโยงความคิด 2 เรื่องเข้าด้วยกัน เช่น “ยังไม่นอนจะดูทีวี” ตอบปัญหาอะไร ที่ไหน ทำไม่ได้ เล่าเรื่องได้ เริ่มมีเหตุผลอธิบายการกระทำ ความรู้สึก เช่น “พ่อกลับมาแล้ว ดีใจจัง” มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่หลากหลาย ผ่านการเล่น คำพูด หรือจินตนาการ เริ่มเรียนรู้เรื่องนามธรรมได้

หลักการสำคัญสำหรับทุกระดับพัฒนาการ

- เริ่มต้นจากอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการ/ความสนใจของเด็ก
- เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการเข้าใจในความแตกต่างของระบบประสาท โดยใช้ความสัมพันธ์อันดี ในการกระตุ้นการสื่อสารและการคิด

